

Advies over de conceptnota Cultuureducatie

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
1210 Brussel
02 219 42 99
info@vlor.be
www.vlor.be

Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Arenbergstraat 9
1000 Brussel
02 553 41 91
sarc@vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/sarc

Vlaamse Jeugdraad

Arenbergstraat 1D
1000 Brussel
02 551 13 80
info@vlaamsejeugdraad.be
www.vlaamsejeugdraad.be

Advies over de conceptnota Cultuureducatie

1	SITUERING	3
2	INLEIDING	3
2.1	EEN POSITIEF SIGNAAL	3
2.2	AFSTEMMING TUSSEN DE BELEIDSDOMEINEN: TRAJECT MET EEN RIJK VERLEDEN	4
2.3	CULTUUREDUCATIE IN EERDERE ADVIEZEN VAN DE RADEN	4
3	ALGEMENE OPMERKINGEN	6
3.1	PROBLEMATISCHE BEGRIPPEN EN DEFINITIES	6
3.2	KUNST EN KUNSTEDUCATIE KOMEN TE WEINIG NAAR VOOR	6
3.3	IS DIT ECHT EEN GEMEENSCHAPPELIJKE VISIE?	7
3.4	GEBREK AAN STRUCTURELE VERANKERING	7
3.5	TRANSVERSALE WERKING MET ANDERE BELEIDSDOMEINEN	7
3.6	BETREK DE CULTUUREDUCATIEVE SECTOREN	7
4	CULTUUREDUCATIE EN HET BELEID	8
4.1	EEN PLEIDOOI VOOR KRACHTIGE ONDERSTEUNING VAN IN DE PRAKTIJK GEWORTELDE INITIATIEVEN	8
4.2	EEN GEZAMENLIJK BELEID MET VERDELING VAN TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	8
4.3	AANDACHT VOOR BELEID BUITEN DEZE AFGEBAKENDE DOELGROEP	9
5	ACTIEPLAN	10
5.1	MEER CULTUUREDUCATIE VOOR IEDEREEN	10
5.1.1	Een opsomming van projecten	10
5.1.2	Pleidooi voor een structurele aanpak	11
5.1.3	Een doorlopend en geïntegreerd referentiekader voor cultuureducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs	12
5.1.4	Een geoptimaliseerd beleidsinstrumentarium voor cultuureducatie in de cultuur- en jeugdsector	13
5.2	DE CULTURELE COMPETENTIES VAN LERAREN EN CULTUUREDUCATIEVE PROFESSIONALS VERKENNEN EN VERSTERKEN	13
5.2.1	Structurele aanpak van navorming en ondersteuning	13
5.2.2	Cultuureducatie in de beroepsprofielen	14
5.2.3	Elders verworven competenties (EVC)	14
5.2.4	Cultuureducatie in de opleidingen	15
5.3	EEN BREDE LEEF- EN LEEROMGEVING CREËREN	15

5.3.1 Brede school	15
5.3.2 Infrastructuur	15
5.4 ARTISTIEKE TOPTALENTEN MAXIMALE ONTWIKKELINGSKANSEN BIEDEN	16
5.4.1 Kansen voor artistiek toptalent in een hervormd deeltijds kustonderwijs	16
5.4.2 Individuele artistieke trajecten in het leerplichtonderwijs	16
5.4.3 Een beleidskader voor topcultuurscholen	16
6 BELEIDSMATIGE VERANKERING	17
7 CONCLUSIE	17

1 Situering

Op 1 februari ontvingen de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC), de Vlaamse Jeugdraad (VJR) en de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een formele adviesvraag over een conceptnota cultuureducatie.¹ In deze conceptnota tekenen de ministers Schauvliege en Smet vanuit de beleidsdomeinen Cultuur, Jeugd en Onderwijs samen een strategisch beleidskader uit op basis van een gedeelde missie en definitie.

Het was vlug duidelijk voor de drie betrokken adviesraden dat hun advies over deze conceptnota ook best een gemeenschappelijk advies zou zijn.

De voorbereiding van dit gemeenschappelijke advies verliep deels intern in de drie adviesraden volgens de eigen procedures. Een gemeenschappelijke werkgroep met vertegenwoordigers uit de drie raden zorgde voor de eindredactie van de gemeenschappelijke tekst.

De SARC besprak de conceptnota in de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. De Algemene Raad van de SARC coördineerde de input.

De VJR bereidde het advies voor in de commissie Jeugdwerk.

De Vlor bereidde het advies voor in een interne werkgroep in de Vlor, voorgezeten door Stijn Dhert.

De Algemene Vergadering van de Vlaamse Jeugdraad keurde het advies unaniem goed op 7 maart 2012.

De Algemene Raad van de SARC keurde het advies unaniem goed op 9 maart 2012.

De Algemene Raad van de Vlor keurde het advies unaniem goed op 29 maart 2012.

2 Inleiding

De nota *Groeien in cultuur* schetst de contouren van een gemeenschappelijk strategisch beleidskader én een eerste actieplan. Het eerste actieplan is de leidraad en geeft invulling aan vier strategische doelstellingen:

- 1 meer en betere cultuureducatie voor iedereen;
- 2 culturele competenties van leerkrachten en cultuureducatieve professionals verkennen en versterken;
- 3 een brede leef- en leeromgeving creëren;
- 4 artistieke talenten maximale ontwikkelingskansen bieden.

2.1 Een positief signaal

De beleidsdomeinen Cultuur, Jeugd en Onderwijs gingen samen op zoek naar afstemming en versterking van hun beleid en tekenden in de conceptnota een strategisch beleidskader uit op basis van een gedeelde missie en visie. De VJR, de SARC en de Vlor vinden dat op zich erg

¹ Schauvliege, J & Smet, P., (2012). '[Groeien in Cultuur](#)', conceptnota cultuureducatie, Brussel: s.n.

belangrijk, omdat zij denken dat het voor de efficiëntie en de effectiviteit van het Vlaamse beleid op het vlak van cultuureducatie nodig is dat de betrokken beleidsdomeinen hun beleid op elkaar afstemmen. Deze constructieve beleidsmatige samenwerking kan dus alleen maar worden toegejuicht.

De raden hopen dat deze gezamenlijke nota dan ook de eerste stap is naar een voortzetting van de dialoog tussen de verschillende beleidsdomeinen. Een dialoog waar de raden trouwens constructief aan willen meewerken. Door samen een advies te formuleren over deze conceptnota dragen zij alvast bij tot een betere afstemming tussen de drie beleidsdomeinen op het vlak van cultuureducatie.

2.2 Afstemming tussen de beleidsdomeinen: traject met een rijk verleden

De raden wijzen er op dat samenwerking op dit punt niet geheel nieuw is. De beleidsnota Cultuur 2000-2004 kondigde al een hechtere samenwerking aan tussen Cultuur en Onderwijs. Op 18 februari 2002 werd daartoe een protocol ondertekend door de ministers Vanderpoorten en Anciaux. Dat voorzag in de oprichting van een stuurgroep, een steunpunt Cultuur en Onderwijs, een regelmatig overleg tussen de administraties Cultuur en Onderwijs en afstemming van de regelgeving.

In de loop van 2002 werden de stuurgroep en drie werkgroepen (School, Vrije Tijd en Professionele Tijd) geïnstalleerd, die de opdracht kregen om een aantal beleidsadviezen te formuleren.² De uitgebrachte conclusies en aanbevelingen vonden ten dele hun weg naar de respectieve beleidsnota's van beide bevoegde ministers, waarna de stuur- en adviesgroepen ontbonden werden.³

De raden stellen nu vast dat er niet verwezen wordt naar dat afgelegde traject en er niet vermeld wordt of daarop al dan niet wordt verder gebouwd. Gezien de vele verwijzingen in de nota naar commissies en raden allerhande, vrezen de raden een herhaling van een scenario waarin er door heel wat mensen in de administraties en in de domeinen Cultuur, Jeugd en Onderwijs veel en goed werk wordt verricht, maar in de praktijk een stille dood sterft.

2.3 Cultuureducatie in eerdere adviezen van de raden

De SARC stelde in eerdere teksten al dat de creatie van een goed algemeen cultureel klimaat de basisvoorwaarde is voor een beleid dat cultuurcompetentie stimuleert. Een goed algemeen cultureel klimaat wekt bij zoveel mogelijk mensen gevoeligheid en interesse op voor cultuur. Het onderwijs draagt daarbij volgens de SARC een belangrijke verantwoordelijkheid: het aanwakkeren van de culturele goesting, in functie van levenslang leren en genieten.

In zijn raamadvies over educaties geeft de Vlor de verschillende actoren betrokken bij educaties aanknopingspunten om maatschappelijke thema's die zich onder de noemer 'educaties' aanbieden in het onderwijs, op een relevante, haalbare en breed gedragen manier vorm te geven. De Vlor vraagt in dat advies wel respect voor het primaat van de pedagogische missie van onderwijs. De raad is ervan overtuigd dat de maatschappelijke relevantie van onderwijs het best

² Beleidsbrief Cultuur 20003-2004, stuk 1913 (2003-2004) – nr. 1

³ <http://www.cjism.vlaanderen.be/cultuur/beleidsthemas/cultuureducatie/>

tot zijn recht komt wanneer scholen de ruimte krijgen om vanuit hun pedagogisch project een oefenplaats te zijn waar kinderen en jongeren leren werken aan de vernieuwing van de samenleving. De raad hoopt dat de verschillende betrokken actoren deze visie met elkaar delen en van daaruit een structureel overleg en een permanent debat organiseren. Dat debat zal blijvend moeten terugkomen op de vraag hoe onderwijs kinderen en jongeren kan vormen tot rijke persoonlijkheden die op een zinvolle manier vorm geven aan een leefbare samenleving.⁴

Voor het overige bevat deze conceptnota vooral voorstellen en inzichten die ook al in andere documenten van de overheid voorkomen en waarover één of meerdere raden al eens advies uitbrachten.

Voor de Vlaamse Jeugdraad zijn in dit opzicht de belangrijkste:

- Advies 0811: Kunst- en cultuureducatie en jongeren n.a.v. Rapport Bamford (mei 2008)
- Advies 0903: Beleids- en actienota over cultuureducatie voor smakers en makers binnen het Vlaamse cultuur- en jeugdbeleid (februari 2009)
- Advies 0924: Beleidsnota Cultuur (november 2009)
- Advies 1110: Conceptnota DKO (juni 2011)

Voor de SARC zijn in dit opzicht de belangrijkste:

- Raad voor Cultuur: [Advies over verhogen van cultuurcompetentie](#) (2006)
- SARC Algemene Raad: [Advies Vlaamse Kwalificatiestructuur](#) (2008)
- SARC: [Memorandum 'Cultuur IS. Uitdagingen voor het cultuurbeleid in Vlaanderen](#) (2009)
- SARC Algemene Raad: [Advies Accenten voor Beleidsbrief Cultuur](#) (2010)
- SARC Sectorraad Kunsten en Erfgoed: [Advies over Bedenkingen en prioriteiten naar aanleiding van Cultuurforum](#) (2010)
- SARC Algemene Raad i.s.m. Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk: [Advies over Jeugd- en kinderrechtenbeleid](#) (2011)
- SARC Algemene Raad i.s.m. Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk en Sectorraad Kunsten en Erfgoed: [Advies over de Conceptnota Deeltijds Kunstonderwijs](#) (2011)

Voor de Vlor zijn in dit opzicht de belangrijkste:

- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over cultuur en kunsteducatie](#), 27 november 2008.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Raamadvies over educaties](#), 26 november 2009.
- Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, [Advies over het rapport Verbreding/verdieping – perspectieven voor inhoudelijke vernieuwing van het deeltijds kunstonderwijs, 25 juni 2009](#).
- Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed leren, [Advies over de conceptnota inhoudelijke vernieuwing deeltijds kunstonderwijs](#), 10 mei 2011.

De conceptnota somt in de inleiding rapporten en beleidsteksten uit de vorige legislaturen op. Dat was een uitstekende aanleiding geweest om ook melding te maken van de adviezen die de raden formuleerden daarover. Ook bij de formulering van de visie, de doelstellingen en het

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, [Raamadvies over educaties](#), 26 november 2009, p. 14.

actieplan verwijst de overheid nergens naar die adviezen en of zij rekening heeft gehouden met de inhoud ervan.

3 Algemene opmerkingen

De conceptnota *Groeien in cultuur* is een nieuwe stap in het proces om cultuureducatie te bestendigen als een wezenlijk onderdeel van het cultuur-, jeugd- en onderwijsbeleid in Vlaanderen. De raden staan zeer positief tegenover de samenwerking tussen Cultuur, Jeugd en Onderwijs. Een betere afstemming in het cultuureducatieve veld en de versteviging of constructie van bruggen naar jeugd- en onderwijspraktijk is iets waar kunsteducatieve organisaties in de praktijk al jaren aan werken. Vanuit die expertise formuleren de SARC, de Vlor en de Vlaamse Jeugdraad een aantal aandachtspunten en suggesties. Alvorens dieper in te gaan op de visie en de acties van de conceptnota stippen ze eerst een aantal algemene aandachtspunten aan.

3.1 Problematische begrippen en definities

De raden stellen zich vragen bij de evidentie waarmee de conceptnota de begripsomschrijving van 'cultuur' hanteert. De nota vertrekt van een zeer ruim begrip van cultuur ('Cultuur is leren, leren is Cultuur') en van cultuureducatie ('elke vorm van intentionele educatie die een bewuste omgang met cultuur nastreeft in een bewust gehanteerd medium'). In de operationalisering van het begrip cultuureducatie blijft echter een spanning bestaan tussen cultuureducatie als 'brede noemer' en cultuureducatie voor zover het gekoppeld wordt aan de niet-exhaustieve opsomming van kunst, erfgoed en (multi)media als essentiële onderdelen van cultuur. Het is wenselijk om dit begrippenkader scherper te stellen. Wat is bijvoorbeeld de verhouding tussen cultuur- en kunsteducatie? Voor het uitklaren van deze begrippen is niet alleen een meer diepgaande reflectie nodig maar ook afstemming met wat in de praktijk leeft.

Daarnaast missen de raden in de conceptnota een uitgesproken visie over hoe elk beleidsdomein specifiek met 'kunst- en cultuureducatie' zal omgaan in het licht van deze gedeelde missie en wat daarvan de impact en de meerwaarde zal zijn op de verschillende sectoren. Tevens ontbreekt een visie op de financiering van de samenwerking en van de verschillende acties.

De raden merken eveneens op dat de conceptnota de waarde van cultuur dikwijls bepaalt aan de hand van haar maatschappelijke functie. De raden erkennen het belang hiervan, maar benadrukken dat cultuur evenzeer een intrinsieke waarde heeft die niet aan economisch, sociaal of maatschappelijk nut kan gekoppeld worden.

3.2 Kunst en kunsteducatie komen te weinig naar voor

Cultuureducatie is een breed begrip, dat in vele kamertjes thuis hoort. Toch komt niet iedere speler gelijkwaardig aan bod. Zo stellen de raden bijvoorbeeld vast dat de kunstensector geen rechtmatige plaats krijgt toegewezen in de conceptnota: zij wordt niet als inspiratiebron aangewend en er worden bijgevolg ook geen acties aan gekoppeld.

De raden stellen eveneens vast dat de nota op vele punten sterk geïnspireerd is door enerzijds bestaande praktijken in het kunsteducatieve veld, maar dat anderzijds het begrip kunsteducatie bijna angstvallig vermeden wordt.

3.3 Is dit echt een gemeenschappelijke visie?

De raden zien in de acties weinig terugkomen van de gedeelde missie en visie tussen Cultuur, Jeugd en Onderwijs. De verschillende acties liggen binnen de grenzen van de beleidsdomeinen en er wordt weinig moeite gedaan voor een gemeenschappelijke aanpak.

Daarnaast merken de raden op dat de nota onderwijs in vergelijking met de andere twee sectoren prominent aanwezig stelt. In het onderwijs zijn er merkbare stappen gezet en dat is positief. Maar op die manier wekt de conceptnota wel de indruk dat cultuureducatie in de cultuur- en jeugdsector minder sterk aanwezig zou zijn.

3.4 Gebrek aan structurele verankering

Eén van de aanbevelingen van het Bamfordrapport was dat er in Vlaanderen meer aan structurele inbedding van cultuureducatie moet gedaan worden. Die aanbeveling wordt in de conceptnota niet waargemaakt: er zijn zeer veel projectmatige acties en weinig structurele initiatieven. De raden zijn hier zeer bezorgd over en vragen met aandring dat de overheid projecten en acties structureel zou verankeren. De raden vragen zich hierbij af of het waarmaken van de geformuleerde doelstellingen niet erg veel inzet op omkadering, uitbested onderzoek en beleidsinstrumenten allerhande. De aandacht van de ministers voor 'kortlopende en nieuwe initiatieven (met het oog op experiment en innovatie)' roept de vraag op of men hier daadwerkelijk een nieuwe dynamiek wil op gang brengen, dan wel of hiermee vooral (budgettaire) beslissingsvrijheid voor de overheid wordt gecreëerd.

In de opsomming van de acties in de conceptnota zijn veel bestaande en **weinig nieuwe initiatieven**. De raden vragen zich af of bestaande acties verbinden de enige bedoeling is van de nota. De raden hadden verwacht dat de overheid als gevolg van de gemaakte veldtekening nieuwe ambities zou lanceren en daaraan concrete acties zou verbinden.

3.5 Transversale werking met andere beleidsdomeinen

In de visieontwikkeling wordt tot twee maal gewezen op een **interculturele** component van cultuureducatie. In de doelstellingen en het actieplan zijn echter geen doelstellingen of acties terug te vinden die expliciet naar die interculturele dimensie verwijzen of het omgaan met diversiteit concretiseren.

In het algemeen kijkt de nota nog te weinig naar samenwerking met de brede **welzijnssector**, dus ook o.a. de armoede- en integratiesector. De welzijnssector is nochtans, samen met het sociaal-cultureel jeugd- en volwassenenwerk, een noodzakelijke partner voor het werken met kansengroepen.

Daarnaast vragen de raden extra aandacht voor het **gezin**. Dit is immers een even belangrijke plek als bijvoorbeeld de school om kinderen en jongeren in contact te brengen met kunst en cultuur. De raden verwachten van de overheid meer initiatieven die gericht zijn naar het gezin.

3.6 Betrek de cultuureducatieve sectoren

Bij het opstarten van nieuwe acties (bijvoorbeeld bij de oprichting van commissies of het onderzoek *Cultuur in de Spiegel Vlaanderen*) staan de raden erop dat de cultuureducatieve actoren en onderwijspartners tijdig betrokken worden en dat één en ander vertrekt vanuit reële

noden en vragen. Zij hopen dat er rekening wordt gehouden met de soms minder zichtbare, maar wel op praktijkervaring berustende expertise in het kunsteducatieve veld, die zich overigens niet alleen in het gesubsidieerde veld bevindt. Daarbij vragen de raden om het **lokale niveau** als een belangrijke partner te beschouwen. Ze merken immers dat de lokale partners zeer weinig aan bod komen in de conceptnota.

4 Cultuureducatie en het beleid

4.1 Een pleidooi voor krachtige ondersteuning van in de praktijk gewortelde initiatieven

In plaats van de culturele dynamiek van anderen uit beter te ondersteunen door bestaande en nieuwe initiatieven die met beide voeten in de praktijk staan, lijkt de nota toch vooral een regulerende aanpak te verkiezen. De tal van op te richten commissies en beleidsinstrumenten tonen aan dat er vooral wordt ingezet op het sturen van bovenuit.

De raden benadrukken dat de ondersteuning voor initiatieven van anderen uit het meest efficiënt lijkt. Ze zijn voorstander van een bottom-upbenadering die voluit rekening houdt met de lokale context en zo goed mogelijk aansluit bij de lokale omgevingskenmerken. Hiervoor zijn echter bovenlokale ondersteunende structuren noodzakelijk (zie 5.2.1.). Vandaag zijn er onder de noemer 'brede school' zinvolle voorbeelden te vinden van hoe samenwerking lokaal en contextgevoelig vorm kan krijgen.

4.2 Een gezamenlijk beleid met verdeling van taken en verantwoordelijkheden

De conceptnota beschrijft het beleid in de drie beleidsdomeinen afzonderlijk. Volgens de raden is dit een gemiste kans voor een gezamenlijk beleid met een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden en middelen tussen de verschillende actoren. De nota zou winnen aan kwaliteit indien de aandacht evenredig verdeeld werd over de drie beleidssectoren die een samenwerking wensen aan te gaan vanuit een gelijkwaardig engagement.

De nota spreekt zich nergens uit over hoe de intentie tot meer en betere cultuureducatie concreet zal vorm krijgen. De doelstellingen worden nergens gekoppeld aan financiële garanties of een verdeling van verantwoordelijkheden. De nota schenkt bovendien geen aandacht aan het probleem van de maximumfactuur in het basisonderwijs en hoe dit te rijmen valt met de kosten van cultuureducatieve activiteiten. Aangezien er in de nota vanuit de overheid geen garanties worden ingebouwd op (verhoogde) inspanningen, blijft de aansporing vrijblijvend.

In het secundair onderwijs worden scholen via de vakoverschrijdende eindtermen verplicht inspanningen te leveren op het vlak van cultuureducatie. Deze inspanningsverplichting wordt door de inspectie gecontroleerd. Indien de overheid scholen extra wil stimuleren tot specifieke acties of projecten, dan zouden daar incentives vanwege de overheid tegenover moeten staan.

Er is nood aan een duidelijke visie op de verschillende verantwoordelijkheden van de verschillende sectoren. Terreinafbakening is in de praktijk van groot belang. In instellingen, culturele centra, ... wordt vandaag volop het debat gevoerd over de noodzaak van een eigen educatieve dienst dan wel het nut van overkoepelende dienstverlenende instellingen met educatieve specialisaties. Welke organisatie heeft welke functie te vervullen? Hoe passen het

basisonderwijs, het secundair onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs daarin? Wat is de verantwoordelijkheid van de koepels, wat is de verantwoordelijkheid van de individuele scholen?

Aansluitend wijzen de raden op een mogelijk probleem met de timing: hoe zal de overheid voor de hertekening van het onderwijscurriculum rekening houden met de resultaten van het nog op te starten onderzoek 'Cultuur in de Spiegel' dat over 4 jaar loopt? De raden betwijfelen sterk dat deze resultaten een rol kunnen spelen in de dossiers hervorming secundair onderwijs en hervorming deeltijds kunstonderwijs die op kortere termijn gepland zijn.

4.3 Aandacht voor beleid buiten deze afgebakende doelgroep

De raden begrijpen de focus op de doelgroep kinderen en jongeren. Toch wijzen zij erop dat het verhaal daar niet ophoudt. Enerzijds dient cultuureducatie er te zijn voor iedereen, ongeacht leeftijd. Anderzijds is cultuureducatie niet alleen van belang binnen het onderwijsdomein, maar ook binnen de vrijetijdscontext, het gezin en Welzijn.

- Naast het onderwijs blijft het **gezin** een belangrijke omgeving waarin cultuureducatie een plaats behoeft. Opvoeding is primordiaal voor een latere en blijvende deelname aan cultuur. Bovendien zijn de ouders een belangrijke draaischijf in de samenwerking tussen de sectoren. De raden adviseren de bevoegde ministers om ook initiatieven te ontwikkelen waarbij Onderwijs, Jeugd en Cultuur specifiek de gezinnen betrekken bij cultuureducatie.
- Door in de nota weinig aandacht te schenken aan cultuureducatieve initiatieven in de vrijetijdscontext, erkent men onvoldoende de **diversiteit in het landschap** en riskeert men een te beperkte profilering. Dit weerspiegelt zich in het onvolledige overzicht van de structuren en initiatieven die verband houden met cultuureducatie. Diverse initiatieven, zoals de cultuureducatieve projecten van culturele centra of het sociaal-cultureel werk, worden niet vermeld. De raden pleiten er dan ook voor om de sterktes van het cultuureducatieve veld in Vlaanderen, te benadrukken en deze beleidsmatig meer groeipotentieel te geven.
- Voor de start van het basisonderwijs ligt er nog een heel veld open voor cultuureducatie voor **baby's en peuters**. Er is een groeiende stroom aan wetenschappelijke argumenten om extra aandacht te besteden aan de zintuiglijke en vooral auditieve omgeving van de allerkleinsten. De taalgevoeligheid en de ontvankelijkheid voor muzische prikkels is het grootst bij baby's en peuters. Men houdt ook geen rekening met de specifieke opleiding kindercare waarvan de studenten later vooral met kinderen jonger dan 2,5 jaar zullen werken.
- Na 18 jaar moet er aandacht blijven voor cultuureducatie bij zowel jongeren als volwassenen. Recent legt de overheid sterk de nadruk op **levenslang leren**. Ook een recente HIVA-studie bracht dit in kaart.⁵ Ook voor deze doelgroep blijven extra stimulansen om deel te nemen en deel te hebben aan cultuureducatieve activiteiten van belang. In het onderwijs is er een grote groep van +18-jarigen (o.a. in het hoger onderwijs, volwassenenonderwijs, ...) die specifieke aandacht behoeft, maar ook +18-jongeren in andere sectoren (monitoren in het jeugdwerk, begeleiders, ...) mogen niet uit het oog worden verloren.

⁵ Lode Vermeersch & Anneloes Vandenbroucke (2011). *Veldtekening cultuureducatie. Beschrijvende studie met evaluatieve SWOT-analyse*. Leuven/Brussel: HIVA-K.U.Leuven / Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse overheid. 196 p.

- Eén van de drie finaliteiten die in de conceptnota **dko** naar voren werd geschoven, is de ‘uitstroom kunstbeoefening vrije tijd’. Dat suggereert al dat leerlingen na voltooiing van hun opleiding, ook indien ze niet ‘professionaliseren’, verder willen met de opgedane kennis en competenties. Daarom is de (sociaal-)culturele sector de eerste logische partner waar leerlingen (tijdens of na hun ‘loopbaan’ in het dko) ‘instromen’. En hoe kan de verhouding zijn met de particuliere markt zoals de private dansopleidingen?
- Ook wat betreft ‘media-educatie’ gaat het om meer dan de focus op de relatie met het onderwijs. De rol van de ouders en andere opvoeders in de mediaopvoeding is minstens even belangrijk. Via onder meer het sociaal-culturele jeugd- en volwassenenwerk kunnen zij bewustgemaakt worden voor wat betreft o.a. veilig internet en reclamebewustzijn. Ook hier zijn de initiatieven legio, maar gefragmenteerd en vaak eenzijdig gefocust op internetvaardigheden.
- De raden gaan akkoord met de focus die de conceptnota legt op de drie beleidsdomeinen. Ze willen er wel aan herinneren dat het verhaal hier niet stopt: ook **andere sectoren** zoals welzijn, economie, werkgelegenheid,... hebben een rol te spelen. De raden vinden het dan ook noodzakelijk om Welzijn als beleidsdomein op te nemen in een intentieverklaring. Het sociaal-cultureel jeugd- en volwassenenwerk en Welzijn zijn onmisbare partners wanneer men een belangrijke groep aan jongeren en kansengroepen wil betrekken bij cultuureducatie.

5 Actieplan

5.1 Meer cultuureducatie voor iedereen

5.1.1 Een opsomming van projecten

De raden vinden het actieplan te veel een opsomming van allerlei projecten. Die opsomming is bovendien niet exhaustief. Het is niet duidelijk op basis van welke criteria het ene project wel en het ander project niet in de lijst opgenomen is.

De conceptnota besteedt terecht veel aandacht aan letteren. Dat scholen voor ‘lezen’ didactische werkvormen gebruiken die de nadruk leggen op het plezier van lezen is inderdaad belangrijk. De raden vinden wel dat ook de andere kunsten meer aandacht verdienen in de conceptnota en dat zij ook een verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van cultuureducatie in het onderwijs. Scholen zijn ingebed in een ruimer educatief en sociaal netwerk waarin diverse actoren hun verantwoordelijkheid moeten en kunnen opnemen en waarmee zij kunnen samenwerken. Tegelijkertijd moet hier de fundamentele discussie nog gevoerd worden over wie welke verantwoordelijkheid krijgt. Daarbij dient erover gewaakt dat samenwerkingsverbanden haalbaar blijven voor de school, de leraren en de leerlingen.

Cultuureducatie is een breed werkveld. Door te vertrekken vanuit verschillende invalshoeken kunnen de raden cultuureducatie in haar volledige breedte benaderen. Het moet volgens de raden de bedoeling blijven om in de toekomst die kleurrijke en brede benadering te behouden. Zij steunen het voornemen van de overheid om een sensibiliseringscampagne op te zetten voor cultuureducatie, mits voldoende overleg en afstemming met de sectoren. De raden vragen ook om van bij de opzet van die campagne na te denken over manieren om ook minder evidente doelgroepen van maatschappelijk kwetsbare jongeren te sensibiliseren voor cultuur. De prijs van

de Vlaamse Gemeenschap voor Cultuureducatie is een initiatief van het beleidsdomein Cultuur. De raden vragen zich af of ook organisaties of instellingen uit de andere beleidsdomeinen in aanmerking komen voor deze prijs.

De raden zijn de idee van een tv-programma over kunst voor en met jongeren die met veel passie creëren (zoals 'Mijn Kunst is Top') zeker genegen. De effectiviteit van dergelijk programma groeit als het tot stand komt in overleg met het brede cultuureducatieve veld.

Het platform voor mediawijsheid www.INgeBEELD.be is een interessant initiatief. Media-educatie wint immers aan belang en is een toegankelijke manier om kinderen en jongeren te betrekken bij kunst en cultuur. Volgens de raden biedt ook kennisdeling met de openbare omroep hier mogelijkheden. Vanuit die gemeenschappelijke overtuiging werken de Vlor en de openbare omroep intussen aan de voorbereiding van een overlegplatform voor:

- kennisdeling en ervaringsuitwisseling over o.a. het gebruik van (multi)media als leermiddel en media-educatie;
- de ontsluiting van het aanbod en het archief.⁶

Dit overlegplatform past in de beleidssamenwerking die beide bevoegde ministers hebben aangekondigd op het gebied van Onderwijs en Media.

5.1.2 Pleidooi voor een structurele aanpak

De raden pleiten voor een structurele aanpak die een meer duurzame aandacht voor kunst en cultuur in het onderwijs garandeert. De raden beschouwen cultuureducatie niet zozeer als activiteiten die scholen 'naast' of 'bovenop' de eindtermen en ontwikkelingsdoelen en hun leerplan realiseren. Vanuit een dynamisch, geïntegreerd en structureel perspectief is het wenselijk om educaties op schoolniveau in te bedden in een samenhangend geheel van ontwikkelingsdoelen, eindtermen, leerplannen en schoolwerkplannen. Vanuit dit perspectief vinden de raden het ook belangrijk dat scholen educaties afstemmen op hun algemeen intern kwaliteitszorgproces.

De raden ondersteunen het principe dat scholen vanuit hun pedagogisch project de eindbeslissing hebben over de mate waarin en de wijze waarop ze ingaan op educaties. Zij beseffen dat hier enorme uitdagingen liggen voor het kritisch en responsief vermogen van scholen.

Om talenten van elk kind en elke volwassene te ontwikkelen, zijn dynamische netwerken nodig waarin de actoren aanvullend en versterkend werken en er een wisselwerking is tussen schoolse en buitenschoolse activiteiten. De raden vragen aan de overheid om te investeren in de stimulering van dynamische netwerken tussen de onderwijswereld en de cultuurwereld. Lokale netwerken worden dynamisch wanneer ze van onderuit kunnen groeien. De raden vinden het belangrijk dat de overheid kaders aanbiedt om zulke lokale netwerken te stimuleren.

De raden vinden de vakoverschrijdende eindtermen in het onderwijs en het voornemen om te werken aan een geïntegreerd referentiekader voor cultuureducatie in het basis- en secundair onderwijs op dit punt een stap in de goede richting.

⁶ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, [Advies over een nieuwe beheersovereenkomst met de openbare omroep, 25 november 2010](#), p. 4.

5.1.3 Een doorlopend en geïntegreerd referentiekader voor cultuureducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs

Het volstaat volgens de raden niet om intenties voor een geïntegreerd referentiekader voor cultuureducatie op te nemen in een conceptnota. De onderwijssector moet ook bereid zijn en ondersteund worden om een ruimere plaats te geven aan cultuur in het onderwijscurriculum. De raden verwachten op dit punt veel van dit geïntegreerd referentiekader. Niet enkel voor een vak- of leergebiedoverschrijdende aanpak, maar ook voor een vak- of leergebiedgebonden werking kan het een stevig houvast bieden en de kwaliteit van de leerinhouden verbeteren.

Cultuureducatie is in het lager en in het secundair onderwijs opgenomen in respectievelijk de eindtermen van de leergebieden en in de vakoverschrijdende eindtermen. De lagere scholen moeten de doelen die opgenomen zijn in de eindtermen bereiken bij elke leerling. De vakoverschrijdende eindtermen leggen aan de secundaire scholen een inspanningsverplichting op. De overheid evalueert de realisatie van de eindtermen in het basisonderwijs en stuurt bij waar nodig. In het secundair onderwijs controleert en evalueert zij de mate waarin de scholen zich inspannen en kan zij waar nodig hierin ook bijsturen.

Toch wensen de raden hun bezorgdheid te uiten over de mate waarin scholen aan cultuureducatie doen en welke accenten zij daarbij leggen. Dit blijft nog steeds afhankelijk van de inzet en competenties van de betrokken leerkrachten en directies. Alle kinderen en jongeren in Vlaanderen moeten de kans krijgen om in gelijke mate in contact te komen met kunst en cultuur. Toegang tot cultuur is een recht dat ook werd opgenomen in de universele verklaring over de rechten van het kind. De raden benadrukken dat de juiste voorwaarden moeten aanwezig zijn om scholen aan te sporen en te inspireren tot inzet en enthousiasme voor cultuureducatie. Zij roepen op om te voorzien in de nodige stimuli om scholen die reeds knap werk verrichten blijvend te motiveren en om scholen die net gestart zijn met cultuureducatie aan te zetten en te begeleiden bij de uitbouw van dit traject. Deze stimuli moeten gericht zijn op een engagement op lange termijn.

Het referentiekader dat de conceptnota beoogt, kan ook als basis dienen voor de afstemming met een hervormd deeltijds kunstonderwijs. Volgens de raden is het dko niet de enige partner die een rol kan spelen bij de realisatie van cultuureducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs. Ook cultuureducatieve (jeugd)organisaties, de kunstensector, het sociaal-culturele veld en andere partners dienen hierbij betrokken te worden.

Wat voor de raden primeert, is dat de samenwerking vertrekt vanuit het gemeenschappelijke doel om het kind en de jongere samen toe te leiden naar kunst en cultuur. De raden wijzen ook op een bijkomende opportuniteit die de samenwerking tussen het dko, de jeugdorganisatie, de kunstinstituut en het onderwijs biedt. Deze samenwerking kan drempelverlagend werken voor de culturele participatie van kansengroepen. De conceptnota die nu voorligt, verwijst niet naar deze opportuniteit.

De veralgemening van de tijdelijke projecten in het dko naar een vernieuwing in het volledige Vlaamse onderwijslandschap is echter niet vanzelfsprekend. Dit blijkt uit ervaringen uit het verleden.⁷ Voor de raden komt het er op aan dat de overheid voorwaarden schept die scholen toelaten innovatief te werken. De raden zijn voorstander van een bottom-upbenadering die voluit

⁷ Zie Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren, [Advies over de tijdelijke projecten in het deeltijds kunstonderwijs](#), 9 november 2010.

rekening houdt met de lokale context en zo goed mogelijk aansluit bij de lokale omgevingskenmerken. Bij wat vandaag onder de noemer 'brede school' bestaat, zijn zinvolle voorbeelden te vinden van hoe samenwerking lokaal en contextgevoelig vorm kan krijgen.

5.1.4 Een geoptimaliseerd beleidsinstrumentarium voor cultuureducatie in de cultuur- en jeugdsector

De raden vinden het positief dat er een kwaliteitskader wordt ontwikkeld voor de evaluatie en de kwaliteit van cultuureducatie. Zij stellen zich wel vragen bij de samenstelling en de opdracht van de commissie die de overheid daarvoor zal oprichten. Die zou immers worden samengesteld uit mensen die in het werkveld actief zijn: mensen die naast een job als commissielid, voltijds werken in de sector. Vaak komen hierdoor enkel mensen uit grotere organisaties aan bod en vallen veldwerkers uit de boot.

De raden vragen zich af welke criteria gehanteerd zullen worden bij de aanduiding van de leden, welke ondersteuning de overheid voorziet voor deze commissie en op welke termijn zij haar opdracht moet afronden? De raden vragen aan de overheid om ervoor te zorgen dat in die commissie zowel mensen van Jeugd, Cultuur als Onderwijs zetelen. Omdat deze commissie heel wat verantwoordelijkheid en werk krijgt voorgeschoteld, lijkt het raadzamer om hiervoor een coördinator aan te stellen, evenals om de betrokkenheid van Ambtelijke Cel CultuurEducatie (ACCE) hierin te bepalen.

Het kwaliteitskader zou moeten toelaten om de gezamenlijke beleidsvisie concreter vorm te geven en om de rol van verschillende (sub)sectoren met betrekking tot cultuureducatie te expliciteren.

Op het lokale niveau zijn er bovendien diverse actoren werkzaam die niet op de eerste plaats met kunsteducatie bezig zijn, maar die wel een belangrijke toeleidende functie kunnen vervullen. Een dynamische wisselwerking met o.a. jeugdbewegingen, verenigingen, organisaties van allochtonen, het lokaal integratiesteunpunt, bibliotheken, het (buitengewoon) onderwijs, brede scholen, cultuur- en gemeenschapscentra, cultuurbeleidscoördinatoren en de kunstensector, is een na te streven doel.

5.2 De culturele competenties van leraren en cultuureducatieve professionals verkennen en versterken

De raden sluiten zich aan bij de bekommernis van de overheid om de culturele competenties van leerkrachten en al wie bezig is met de begeleiding van kinderen en jongeren in hun vrije tijd te versterken. Zij pleiten ook op dit punt voor meer samenwerking en uitwisseling tussen de betrokken sectoren.

5.2.1 Structurele aanpak van navorming en ondersteuning

Ook hier vragen de raden om een structurele aanpak van de integratie van cultuureducatie in de opleiding en de navorming en ondersteuning van leerkrachten en al wie bezig is met de begeleiding van kinderen en jongeren in hun vrije tijd. De raden vinden dat de conceptnota zich op het vlak van de navorming en ondersteuning van de betrokken professionals opnieuw bezondigt aan een niet-exhaustieve opsomming van projecten. Een voorstel voor een structurele aanpak ontbreekt. Zo is de lerarenkaart wel een belangrijke ondersteuning voor leerkrachten, maar zou volgens de raden ook toegankelijk moeten zijn voor andere beroepskrachten die

kinderen en jongeren begeleiden in hun vrije tijd. De raden vragen zich ook af of de Dynamodagen wel het geschikte forum zijn om te communiceren over de hervorming van het deeltijds kunstonderwijs.

De raden steunen de oprichting van regionale expertisenetwerken voor cultuureducatie. Opnieuw beklemtonen de raden dat dergelijke netwerken zinvol zijn voor zover ze vanuit lokale/regionale behoeften kunnen groeien. Daarnaast wijzen ze ook op de herhaalde vraag vanuit de cultuursector naar expertisenetwerken op Vlaams niveau die focussen op kennis- en ervaringsuitwisseling, zelfregulerend en bottom-up werken en sector- en discipline-overschrijdend zijn. Het bestaande netwerk Vitamine C verdient dan ook een volwaardige ondersteuning.

Bij de verzameling en ontsluiting van informatie over cultuureducatie moet de uitwisseling van goede praktijkvoorbeelden een plek krijgen. Het is belangrijk dat een databank niet op zich staat. Een website lanceren, garandeert niet dat scholen zinvol gebruik maken van de praktijkvoorbeelden. Daarvoor is nood aan communicatie. Daarbij kunnen de CANON-cultuurcel in nauwe samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten een belangrijke rol spelen. De raden verwijzen in dit verband naar de publicatie van Kelchtermans en Ballet over het gebruik van praktijkvoorbeelden in het onderwijs.⁸

5.2.2 Cultuureducatie in de beroepsprofielen

De overheid heeft de Vlor gevraagd om als sector op te treden voor de ontwikkeling van één of meerdere beroepskwalificatiedossiers voor leraren. Daarbij kunnen ook de competenties waarover leraren moeten beschikken om aan de slag te gaan met cultuureducatie, aan bod komen. De raden hebben wel vragen bij de timing in de conceptnota. Daarin staat dat de overheid bij de actualisering van het beroepsprofiel van de leraar rekening zal houden met de bevindingen van het vier jaar durend onderzoek *Cultuur in de Spiegel Vlaanderen*, waarvoor de overheid nu pas de oproep heeft uitgeschreven.

De raden onderschrijven de stelling in de conceptnota dat de versterking van de culturele competenties van iedere leerkracht niet betekent dat er geen rol meer zou zijn weggelegd voor de specifieke expertise van vakleerkrachten in het secundair onderwijs.

5.2.3 Elders verworven competenties (EVC)

De raden vragen een volwaardige erkenning van de cultuursector in het kader van EVC. Nog te veel krijgt EVC een enge, arbeidsmarktgerichte invulling. Getuige hiervan de recente discussie over de opleidingscheques voor werknemers. De eerder denigrerende algemene opstelling tegenover de vormingsinitiatieven van de amateurkunsten, het sociaal-cultureel werk, de kunsteducatieve instellingen, de erfgoedactoren, ... sluit niet aan bij een toekomstgericht traject dat op een gedreven manier talent en competenties – waar ook verworven of aangescherpt – ten volle waardeert en stimuleert. Er moet aandacht gaan naar een verruiming van het begrip niet-formele educatie in het vormingswerk en van het uitvoeringsbesluit van het decreet op de kwalificatiestructuur, waarin specifieke niet-formele trajecten kunnen worden uitgetekend.

⁸ Kelchtermans, G. & Ballet, K. (2009). *Geef eens een voorbeeld. Naar een methodiek van goede praktijkvoorbeelden*. Mechelen: Wolters-Plantyn

5.2.4 Cultuureducatie in de opleidingen

Allereerst vragen de raden zich af wat met 'professionals' wordt bedoeld in dit stukje van de conceptnota. Dit is zeker voor de jeugdsector een belangrijke vraag aangezien in deze sector ook vaak met vrijwilligers wordt gewerkt. Is het de bedoeling dat ook de opleidingen voor vrijwilligers aangepast worden? De conceptnota is hier niet duidelijk over.

De raden pleiten voor meer aandacht voor cultuur in de lerarenopleiding en in opleidingen in hun vrije tijd. Hun mentaliteit en houding is het beginpunt. Pas op het ogenblik dat cultuur voor hen meer is dan een occasionele vrijetijdsbesteding kunnen zij die attitude doorgeven aan de kinderen en jongeren onder hun hoede. De raden begrijpen dat dit geen gemakkelijke opdracht is. Opleidingen worden tegenwoordig bedolven onder het vele 'moeten'. De bezwaren vanuit de opleidingen moeten aandachtig beluisterd worden om ze te kunnen wegwerken of op een positieve manier om te buigen.

Volgens de raden is het vooral belangrijk dat er in voldoende opleidingen meer aandacht voor cultuur is, zonder te pleiten dat dit in elke opleiding verplicht moet zijn.

Het Project Kunstvakken (PKV) dat verschillende hogescholen vandaag aanbieden in de opleiding voor professionele bachelors secundair onderwijs is in dit opzicht een interessant initiatief en de raden kijken ernaar uit om te zien welke rol personen met deze opleiding kunnen spelen in de cultuureducatieve sector en in de samenwerking met het onderwijslandschap.

5.3 Een brede leef- en leeromgeving creëren

5.3.1 Brede school

De raden vinden de opname van de initiatieven op het vlak van brede school in deze conceptnota een meerwaarde. Toch verwonderen zij zich opnieuw over de manier waarop de overheid hierover communiceert in diverse beleidsnota's. Alsof die brede school al een feit is. Dat is niet zo. Vandaag bestaat er in de onderwijswereld nog geen eensgezindheid over dat concept en zijn hiervoor nog geen regelgevend kader of financiële middelen beschikbaar. De verdere invulling van het concept en de realisatie van brede school op het terrein zijn volgens de raden geen verantwoordelijkheid van onderwijs alleen. De essentie van brede school is juist de samenwerking over de beleidsdomeinen heen. In zijn advies over cultuureducatie vroeg de Vlor trouwens expliciet naar een afstemming tussen het beleid inzake cultuureducatie en het beleid inzake brede school.⁹ Deze conceptnota is op dat punt een stap in de goede richting.

De raden vragen ook aandacht voor en erkenning van de ondersteuning door de bovenlokale en landelijke organisaties. Ook al is het concept Brede School vooral een lokale actie, toch zijn er veel landelijke of bovenlokale (jeugd)organisaties die vanuit hun expertise veel ondersteuning geven aan de lokale organisaties.

5.3.2 Infrastructuur

De raden vragen aan de overheid om te onderzoeken hoe scholen en culturele instellingen ook op het vlak van infrastructuur beter zouden kunnen samenwerken en zoeken naar mogelijkheden

⁹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over cultuur en kunsteducatie](#), 27 november 2008, p. 18.

om lokale centra voor cultuureducatie tot stand te brengen. Zowel de scholen als de culturele instellingen hebben mekaar op dat vlak iets te bieden. Het is voor de raden belangrijk dat kinderen en jongeren in het kader van cultuureducatie ook de directe confrontatie kunnen aangaan met de kunstwerken zelf. Ook de virtuele erfgoedexpert in de klas is een goed voorbeeld van hoe nieuwe technologieën een bijdrage kunnen leveren tot die rechtstreekse confrontatie. De raden vragen om dit soort experimenten uit te breiden naar andere kunstsectoren.

Het departement voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media voert een onderzoek naar hoe bij de ontwikkeling van nieuwe gebouwen of bij aanpassingen van bestaande infrastructuren vanaf de fase van het ontwerp maximaal rekening kan worden gehouden met de vereisten voor een brede leer- en leefomgeving van kinderen en jongeren. De raden zijn benieuwd hoe dit concreet vorm zal krijgen.

Veel cultuureducatieve jeugdorganisaties werken nu infrastructuurloos of mobiel. Deze kracht zouden de raden graag terugvinden in de nota.

5.4 Artistieke toptalenten maximale ontwikkelingskansen bieden

Naast de creatieve, culturele houding in opleidingen voor alle kinderen en jongeren, vinden de raden dat voor specifieke artistieke disciplines, toptalentopleidingen aandacht verdienen. Indien mogelijk moet volgens de raden toptalentontwikkeling samengaan met een gewone opleiding. Ook kinderen en jongeren met een uitzonderlijke gave moeten gestimuleerd worden om de secundaire school af te maken. Het is voor hun toekomst belangrijk dat zij minstens een diploma secundair onderwijs hebben.

Bij de opleiding van topkunstenaars blijft het belangrijk dat de overheid zorgt voor facilitering, maar dat de kunstpraktijk voldoende autonomie bewaart.

5.4.1 Kansen voor artistiek toptalent in een hervormd deeltijds kunstonderwijs

De raden onderschrijven de optie van de overheid om in het dko de leervraag van de leerling als uitgangspunt te nemen en om doorstroomopleidingen mogelijk te maken voor leerlingen die zich willen voorbereiden op het hoger kunstonderwijs. De maatschappelijke opdracht van het dko wordt straks vertaald in eindtermen, basiscompetenties en leerplannen. Die eindtermen, basiscompetenties en leerplannen moeten zo geconcipeerd worden dat zij maximaal inspelen op de leervragen van individuele cursisten.

5.4.2 Individuele artistieke trajecten in het leerplichtonderwijs

De oriëntatienota over de hervorming in het secundair onderwijs voorziet al in de tweede graad enkele specialiserende artistieke studierichtingen. De raden vinden dat dit uitzonderlijk en na een grondige afweging kan. Uit de tekening van de structuur zal ook moeten blijken dat het hier over een beperkt aantal en specifieke studierichtingen gaat. Voor de raden kunnen deze specialiserende studierichtingen ook alleen mits een maximale integratie in de structuur van het secundair onderwijs waarbij alle mogelijke bruggen blijven bestaan naar andere studierichtingen in de tweede en de derde graad.

5.4.3 Een beleidskader voor topcultuurscholen

De raden willen de evaluatie van de bestaande topcultuurschool afwachten vooraleer zij een definitieve uitspraak doen over de wenselijkheid van een uitbreiding van het principe.

Topcultuurscholen zijn voor de raden mogelijk als daarvoor een beleidskader wordt uitgetekend. De kwaliteit en de manier waarop het deeltijds kunstonderwijs in Vlaanderen uitgebouwd is, biedt echter al goede kansen aan toptalenten. Daarom pleiten de raden om naast topcultuurscholen ook de mogelijkheden open te houden die het statuut van topkunstenaar, naar analogie met het statuut van topsporter, biedt.

6 Beleidsmatige verankering

De raden pleiten voor een gestructureerd centraal overleg tussen de verschillende actoren die betrokken zijn bij cultuureducatie. Daarin moeten ze afspraken maken over visie, implementatiestrategie en afstemming van het aanbod.

Dit overleg op macroniveau kan bijdragen tot:

- verhoging van de transparantie van het aanbod; er bestaan immers diverse cultuureducatieve organisaties die subsidies krijgen van verschillende departementen (Onderwijs, Cultuur, Jeugd, ...) en op verschillende niveaus (Vlaams, regionaal, provinciaal en lokaal);
- onderzoek naar de efficiëntie van de ingezette middelen over de beleidsdomeinen en -niveaus;
- meer kwaliteitsbewaking; de kwaliteitscriteria voor cultuureducatie in het onderwijs, kunnen niet afwijken van wat geldt voor goed onderwijs in het algemeen en vice versa;
- detectie van kennisbehoeften; uitwisseling van ervaringen en ideeën kan leiden tot de ontdekking van leemten op het vlak van onderzoek en ontwikkeling;
- de professionalisering van de (cultuur)educatieve medewerkers.

7 Conclusie

Beleidsmatig zet de conceptnota enkele belangrijke stappen: de uitbouw van een kwaliteitskader, de opmaak van een beleidsinstrumentarium, een brede sensibiliseringscampagne voor cultuureducatie, het in kaart brengen van netwerken, de creatie van inspraakmogelijkheden vanuit het veld, ...

Toch wijzen de raden op:

- een al te brede en al te vage visie die niet vertaald wordt in gemeenschappelijke acties, alsook een gebrek aan transversale samenwerking met andere domeinen;
- een overwegend functionele invulling van cultuureducatie waarbij aandacht voor de intrinsieke waarde en het plezier in cultuurbeleving ontbreekt;
- het gebrek aan de verwijzing en daaraan gekoppelde acties vanuit de kunstensector, en het gebrek aan specifieke acties naar het gezin;
- een tekort aan structurele verankering van acties en vooral de opsomming van projectmatige initiatieven en een gebrek aan een concrete timing voor de acties;
- het feit dat die elementen meer en beter moeten voortbouwen op zaken die al verwezenlijkt zijn en die kwalitatief worden bevonden;

en vragen ze naar:

- een concrete timing van de uitvoering en een uitwerking van de financiële consequenties van de acties, met een duidelijke beschrijving van functies en van verantwoordelijkheden en terreinafbakening tussen de verschillende actoren;
- meer aandacht voor structurele verankering van acties in plaats van voornamelijk projectmatige initiatieven;
- een meer evenwichtige en volledige nota met aandacht voor de specifieke eigenheid van kunsten, erfgoed en sociaal-cultureel werk met ook aandacht voor de plaats van cultuur(educatie) in de vrije tijd en het gezin;
- een meer bottom-upbenadering en aandacht voor het werk dat reeds geleverd werd, en aandacht voor de lokale dimensie;
- meer aandacht voor diversiteit in de verschillende acties;
- duidelijke verbindingen tussen de verschillende beleidsdomeinen en een extrapolatie van de intenties naar volwassenen;
- een duidelijke begrippenlijst.

De raden willen in een constructieve geest meewerken aan een verdere dialoog en samenwerking tussen Cultuur, Jeugd en Onderwijs inzake cultuureducatie.